

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu Tomáše Lichovníka, soudce zpravodaje Pavla Rychetského a soudkyně Kateřiny Šimáčkové mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků řízení ve věci ústavní stížnosti **A. I. O.**, státního příslušníka Ruské federace, zastoupeného Mgr. Přemyslem Hoke, advokátem se sídlem Praha 4 – Pankrác, Doudlebská 1046/8, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. ledna 2014 sp. zn. 14 To 16/2013, spojené s návrhem na uložení povinnosti Vrchnímu soudu v Praze a Městskému soudu v Praze obnovit stav před porušením stěžovatelových základních lidských práv a rozhodnout o změně rozhodujícího senátu Vrchního soudu v Praze, za účasti **Vrchního soudu v Praze** jako účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 16. ledna 2014 sp. zn. 14 To 16/2013 b y l o p o r u š e n o základní právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. ledna 2014 sp. zn. 14 To 16/2013 s e r u š í.

III. Návrh na uložení povinnosti Vrchnímu soudu v Praze a Městskému soudu v Praze obnovit stav před porušením stěžovatelových základních lidských práv a rozhodnout o změně rozhodujícího senátu Vrchního soudu v Praze s e o d m í t á.

O d ů v o d n ě n í:

I.

Vymezení věci

1. Ústavní stížností, jež byla Ústavnímu soudu doručena dne 17. března 2014, se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedeného usnesení z důvodu tvrzeného porušení jeho ústavně zaručených základních práv a svobod podle čl. 2 odst. 2, čl. 7 odst. 2, čl. 8 odst. 2 a 5, čl. 36 odst. 1 a 2, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 a 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), dále čl. 1, 3, čl. 6 odst. 1 a 2, odst. 3 písm. b) a d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), čl. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, vyhlášeného pod č. 120/1976 Sb., a čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, vyhlášené pod č. 143/1988 Sb., jakož i porušení čl. 10, 90 a 95 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“). Zároveň navrhl, aby Ústavní soud uložil Městskému soudu v Praze a Vrchnímu soudu v Praze povinnost obnovit stav před porušením

stěžovatelových základních lidských práv a rozhodl o změně rozhodujícího senátu Vrchního soudu v Praze.

II.

Shrnutí řízení před obecnými soudy

2. Stěžovatel žije od roku 1999 střídavě na území České republiky a Ruské federace, jíž je občanem. V České republice podniká a má zde povolen trvalý pobyt. Dopisem ze dne 25. června 2012 požádala Generální prokuratura Ruské federace na základě Evropské úmluvy o vydávání, vyhlášené pod č. 549/1957 Sb., o jeho vydání k trestnímu stíhání do Ruské federace pro trestný čin podvodu podle čl. 159 odst. 4 trestního zákoníku Ruské federace, kterého se měl dopustit ve stručnosti tím, že se v první dekádě měsíce prosince 2009 v kanceláři společnosti s ručením omezeným Promstrojmatěrijaly, se sídlem v Machačkale, hlavním městě Republiky Dagestán, s další nezjištěnou osobou představil jako zaměstnanec koncernu Obchodní dům – Pomoc podnikání v regionech města Moskvy a za účelem odcizení cizích finančních prostředků ve zvlášť velkém rozsahu, podvodným způsobem a zneužitím důvěry dosáhl toho, že vedoucí této společnosti podepsal smlouvy o převodu finančních prostředků v celkové výši 2 mil. rublů. Tyto prostředky měly být dále převedeny na bankovní účty toliko formálně existujících firem a poté vybrány stěžovatelem a další neztotožněnou osobou v hotovosti, aniž by byla uskutečněna dodávka zboží. Jestliže by byl stěžovatel vydán, trestní řízení proti němu by bylo vedeno příslušnými orgány Republiky Dagestán, jednoho ze subjektů Ruské federace, na jehož území mělo dojít k trestnému činu. Součástí žádosti o vydání stěžovatele byla i žádost o jeho vzetí do předběžné vazby na základě čl. 16 Evropské úmluvy o vydávání, k němuž došlo po jeho zadržení dne 1. června 2012 usnesením Městského soudu v Praze (dále též „soud prvního stupně“) ze dne 3. června 2012 č. j. Nt 404/2012-32.

3. Usnesením ze dne 9. ledna 2013 sp. zn. Nt 404/2012 rozhodl Městský soud v Praze o nepřipustnosti vydání stěžovatele podle § 393 písm. k) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění účinném do 31. prosince 2013 (dále jen „trestní řád“), neboť jeho vydání by bylo v rozporu s úmluvami zavazujícími Českou republiku k dodržování lidských práv a základních svobod, kterým je třeba dát přednost před aplikací Úmluvy o vydávání. Toto usnesení však bylo k stížnosti příslušné státní zástupkyně v celém rozsahu zrušeno usnesením Vrchního soudu v Praze (dále též „vrchní soud“) ze dne 21. března 2013 sp. zn. 14 To 16/2013. Současně jím bylo rozhodnuto o přípustnosti vydání stěžovatele k trestnímu stíhání do Ruské federace, a to při přijetí záruk Generální prokuratury Ruské federace ze dne 25. června 2012 č. 81/3-278-12, doplněných dne 20. února 2013 pod č. 81/3-278-12. Na základě těchto záruk má být Ministerstvo spravedlnosti v případě vydání včas informováno o tom, zda stěžovatel nebo jeho zástupce podali stížnost, jež by směřovala proti špatnému zacházení s ním nebo jeho fyzickému zneužívání ze strany zástupců orgánů justice nebo vězeňskými orgány, stejně jako o výsledku posouzení takové stížnosti a o výsledku jeho stíhání přiložením kopie odsuzujícího rozsudku. Konzulární úředníci budou moci navštívit stěžovatele v zařízeních omezujících jeho osobní svobodu a mluvit s ním bez přítomnosti třetích osob nejen v době vyšetřování, ale i v průběhu řízení před soudem a v případě vynesení odsuzujícího rozsudku i během výkonu trestu. Kromě toho budou mít právo požadovat informace o tom, v jakém stádiu trestního řízení se nachází trestní věc, pro kterou má být stěžovatel vydán, a po souhlasu soudu nebo orgánu vyšetřování také být přítomni provedení procesních úkonů. Tyto záruky se

vztahují na stádium projednání věci před soudem i výkon rozsudku, jestliže dojde k vynesení odsuzujícího rozsudku.

4. Proti posledně uvedenému usnesení podal stěžovatel ústavní stížnost, které Ústavní soud vyhověl nálezem ze dne 11. září 2013 sp. zn. III. ÚS 1354/13 (N 161/70 SbNU 501; všechna rozhodnutí Ústavního soudu citovaná v tomto nálezu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>) a toto rozhodnutí zrušil. Porušení jeho práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny shledal v tom, že vrchní soud rozhodl o přípustnosti vydání, přestože extradiční žádost a s ní spojené podklady obsahovaly nedostatečně konkretizovaný popis extradičního skutku, jenž neumožňoval s jistotou rozpoznat jednotlivé znaky některého z trestných činů podle našeho trestního zákoníku. Především z něho nebylo zřejmé, v čem měly spočívat „podvodný způsob a zneužití důvěry“, kterými mělo být dosaženo, že poškozená společnost převedla finanční prostředky na bankovní účty jiných společností. Zároveň zcela absentovalo odůvodnění, z něhož by bylo možné zjistit, na základě jakých důkazů dospěly ruské orgány k podezření, že se uvedeného skutku dopustil právě stěžovatel. V této souvislosti Ústavní soud uvedl, že nelze přehlížet „zcela flagrantní nedostatky úkonů, na jejichž základě se v dožadujícím státě předmětné trestní řízení vede.“ Odstranění uvedených nedostatků „navíc do jisté míry umožňuje rozptýlit případné námitky vydávané osoby, že řízení v dožadující zemi bylo zcela vykonstruováno, je dílem politicky motivované libovůle atp.“

5. Vrchní soud v Praze si v návaznosti na uvedený nálezy vyžádal doplnění extradičních materiálů a ve věci nařídil veřejné zasedání, jemuž byl přítomen stěžovatel a na němž bylo provedeno doplnění dokazování. Usnesením ze dne 16. ledna 2014 sp. zn. 14 To 16/2013 pak opětovně zrušil usnesení soudu prvního stupně a vydání připustil při přijetí stejných záruk, jak to učinil ve svém původním rozhodnutí.

6. Z odůvodnění tohoto usnesení se podává, že stěžovatel je v Ruské federaci stíhán pro trestný čin podléhající vydání ve smyslu § 392 odst. 1, § 393 písm. n) trestního řádu; jednání, pro které je stíhán, je obecně kriminální povahy. Vrchní soud zdůraznil, že v řízení o přípustnosti vydání není oprávněn posuzovat otázky viny a za tímto účelem hodnotit důkazy. Pro jeho rozhodnutí bylo podstatné, že ze strany orgánů Ruské federace byla doplňujícími materiály napravena Ústavním soudem vytýkaná nedostatečnost odůvodnění jejich rozhodnutí o stíhání stěžovatele, když podezření vůči němu a jeho stíhání jsou opatřenými důkazy dostatečně odůvodněny. Jde zejména o doklady o finančních operacích, výpověď vedoucího poškozené společnosti, včetně jím provedené rekognice s užitím tří fotografií, a dále o výpovědi dalších čtyř svědkyň nasvědčující možnosti získání peněz od poškozeného prostřednictvím k tomu účelově založených společností, jež ale fakticky žádnou obchodní činnost nevyvíjely.

7. Pokud jde o jednotlivé důvody nepřipustnosti, podle vrchního soudu nesporně není dán žádný z těch, které jsou uvedeny v § 393 písm. a) až j) a n) až p) trestního řádu. V případě důvodu podle písm. n) trestního řádu není sporu o tom, že stěžovatel je v Ruské federaci stíhán pro závažnou trestnou činnost, podvodné jednání, směřující ke způsobení škody, kterou by podle tuzemské právní úpravy bylo třeba posuzovat jako škodu značnou. Šlo by o zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) trestního zákoníku, za nějž hrozí trest odnětí svobody až na osm let. Jde tedy o trestný čin podléhající vydání ve smyslu § 392 odst. 1 trestního řádu.

8. Ve vztahu k důvodu podle § 393 písm. k) trestního řádu, tedy k otázce, zda existuje důvodná obava, že by trestní řízení v dožadujícím státě neodpovídalo zásadám čl. 3 a 6 Úmluvy, anebo že by trest odnětí svobody uložený nebo předpokládaný v dožadujícím státě nebyl vykonán v souladu s požadavky čl. 3 Úmluvy, vrchní soud uvedl, že Ruská federace je signatářem úmluv týkajících se ochrany lidských práv, jimiž se zavazuje podrobit se (a v praxi se vskutku podrobuje) v nich uvedeným kontrolním procesům a mechanismům. Lze tudíž opodstatněně očekávat určitý základní standard lidských práv a respekt k nim, včetně dodržování pravidel spravedlivého procesu v trestním řízení a akceptovatelného režimu zacházení s uvězněnými. O to více to platí v projednávaném případě, kdy v rámci extradičního řízení dávají kompetentní ruské orgány konkrétní záruky jmenovitě ve vztahu k osobě stěžovatele, včetně možnosti jeho osobního styku s českými konzulárními pracovníky v Ruské federaci, a to i po případném odsouzení. Uvedeným konzulárním pracovníkům je slíbena i informovanost o podaných stížnostech stěžovatele a jejich vyřízení, a dále o postupu řízení a procesních úkonech, s možností účasti u procesních úkonů, včetně soudního řízení. Jde o závazný (a nikoliv pouze formální) příslib toho, jak bude se stěžovatelem v případě vydání nakládáno, který vrchní soud neměl důvod zpochybňovat. I český zastupitelský úřad v Moskvě ve svém prohlášení garantoval provedení potřebných úkonů součinnosti ke kontrole a realizaci ruskou stranou poskytnutých garancí. Nedodržení těchto garancí by naopak vedlo k oslabení mezistátní věrohodnosti Ruské federace a k důvodné obavě ruských orgánů činných v trestním řízení, že napříště již jejich extradičním žádostem vyhověno nebude.

9. Na základě zpráv Českého helsinského výboru, Ministerstva zahraničních věcí a jiných dokumentů, jejichž obsah je blíže specifikován v napadeném usnesení, dospěl vrchní soud k závěru, že i když v praxi ruských státních orgánů dochází k porušování lidských práv, včetně práva na spravedlivý proces a práva na akceptovatelné zacházení se stíhanými, zejména ve věznicích, nejde o počiny oficiální veřejné moci, resp. o běžnou praxi schvalovanou či jen pasivně tolerovanou státními orgány, ale o případy nežádoucí, které se veřejná moc v té či oné míře snaží odhalovat, v budoucnu jim zamezovat a provinilce za ně postihovat. V Ruské federaci obecně a ani v Republice Dagestán nejde o praxi do té míry rozšířenou a trpěnou, že by to odůvodňovalo obavu předpokládanou § 393 písm. k) trestního řádu. Je tomu tak i vzhledem k povaze projednávané věci, osobě stěžovatele i garancím poskytnutým ruskou stranou. Republika Dagestán je sice označována za místo, kde může dojít k ohrožení zdraví či života, týká se to ale v zásadě případů nábožensko-etnických sporů mezi tamními sociálními skupinami a terorismu, aniž by tyto útoky bývaly namířeny proti Rusům jako takovým. Stěžovatel je navíc osobou tam nežijící. Dříve žil v Moskvě, Sankt Peterburgu nebo Praze, do veřejného či dokonce politického života se tam nijak nezapojoval, s poměry a se situací v Dagestánu – kromě údajné trestné činnosti, dokazování ohledně níž českým orgánům nepřísluší – neměl a nemá nic společného. Není tedy důvod očekávat, že právě v jeho případě by bylo záměrně postupováno vůči němu nestandardním či nezákonným způsobem. Ostatně i stíhaná trestná činnost má mít běžný obecně kriminální, majetkový a podvodný charakter. Z tohoto důvodu není dán v jeho případě ani důvod nepřipustnosti vydání podle § 393 písm. l) trestního řádu.

10. Vrchní soud zvažoval i to, zda by v případě vydání nebyl stěžovatel vzhledem ke svému věku a osobním poměrům při zohlednění závažnosti trestného činu, z něhož je obviněn, zřejmě nepřiměřeně postižen ve smyslu § 393 písm. m) trestního řádu, ani v tomto směru však neshledal důvod bránící vydání. Jeho manželka je občankou Ruské

federace, jež střídavě pobývá tam i v České republice; v Ruské federaci má stěžovatel i rodiče a nevlastní dceru, sám tam se svou rodinou žil, zná tamní poměry, kulturu i jazyk, má tam osobní zázemí. Překážku vydání neodůvodňuje ani jeho věk a zdravotní stav, ani jeho tuzemská podnikatelská činnost.

11. Stěžovatel byl po svém zadržení vzat do předběžné vazby, přičemž k jeho propuštění došlo dne 16. srpna 2013 na základě usnesení ze dne 12. srpna 2013 sp. zn. Nt 404/2012-417, a to za současného přijetí peněžité záruky podle § 73a odst. 2 trestního řádu a jeho písemného slibu podle § 73 odst. 1 písm. b) téhož zákona. Nadále se na něj vztahuje zákaz vycestování z České republiky do zahraničí, jenž mu byl uložen usnesením ze dne 6. srpna 2013 č. j. Nt 404/2012-409.

12. Dne 30. srpna 2012 podal stěžovatel žádost o udělení mezinárodní ochrany, jež byla zamítnuta rozhodnutím Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky, ze dne 27. srpna 2013 č. j. OAM-180/LE-LE05-LE05-2012. Jeho žaloba proti tomuto rozhodnutí byla jako nedůvodná zamítnuta usnesením Městského soudu v Praze ze dne 11. února 2014 č. j. 4 Az 15/2013-57. Následně podaná kasační stížnost byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 22. července 2014 č. j. 9 Azs 117/2014-93 odmítnuta pro nepřijatelnost.

III.

Argumentace stěžovatele

13. Stěžovatel je přesvědčen, že v případě jeho vydání do Ruské federace mu hrozí nelidské a ponižující zacházení a velmi pravděpodobně bude ohrožen jeho život a zdraví. Rovněž nevidí žádné předpoklady a garance, že v jeho trestní věci bude veden řádný a spravedlivý proces a že bude respektována zásada presumpce nevinny. Trestní řízení, které je proti němu vedeno, považuje za zcela účelově vykonstruované a dává jej do spojitosti s útoky kriminálních skupin proti jeho osobě, které se jej snaží potrestat za to, že proti jednomu ze svých věřitelů zahájil soukromoprávní spor. Již během jeho pobytu v Ruské federaci mu mělo být vyhrožováno fyzickou likvidací, přičemž veškerá jeho trestní oznámení, která v této souvislosti podal, měla být ze strany příslušných orgánů ignorována. Sám měl být navíc svědkem rozhovoru mezi jedním z jeho největších dlužníků a další osobou, v němž mělo zaznít, že nejlepší způsob zbavení se věřitele je vykonstruovat jeho obvinění v Dagestánu za částku přibližně 5 000 dolarů, které bude účinné i po jeho případném útěku ze země.

14. V návaznosti na právní závěry obsažené v nálezu sp. zn. III. ÚS 1354/13 stěžovatel namítá, že Vrchní soud v Praze ani v novém rozhodnutí neodstranil pochybení, jež mu byla vytknuta ze strany Ústavního soudu. To platí už pro jím provedené hodnocení důkazní materie, neboť jednotlivé důkazy ani jen nevyvolávají podezření, že by se měl dopustit příslušného trestného jednání, natožpak aby jej prokazovaly. Např. jedna ze svědkyň, na jejíž výpovědi je založeno stíhání stěžovatele, měla být podrobena rekognici, aniž by byla předem vyslechnuta o okolnostech vnímání poznávané osoby. Následně jí měla být předložena pouze jediná fotografie se jménem stěžovatele, na které ho sice identifikovala, označila ho však jiným jménem a podle jejího popisu měl být o 20 cm nižší. Takto provedená rekognice zjevně neodpovídala požadavkům § 104b trestního řádu. Další dvě svědkyně zas uvedly, že stěžovatele nikdy neviděly, přestože byly zakladatelkami a ředitelkami společností, na něž měly být podle popisu skutku převedeny peněžní prostředky. Stěžovatel sám se na založení těchto

společností nepodílel a nikdo ho v nich nezná. Bez plné moci s ověřenými podpisy za ně přitom nemohl jednat, ani provést případný výběr peněžních prostředků. S ohledem na to, že nikdy neztratil pas, se nemohl ani prokazovat náhradním dokladem. Z jím předložených výpisů z osobního účtu, naopak vyplývá, že v inkriminované době v Republice Dagestán nebyl. V této oblasti neměl být ani nikdy jindy. Stěžovatel opětovně namítá i absenci oboustranné trestnosti skutku jako nezbytnou podmínku extradice, když tento nelze podřadit pod zločin podvodu podle českého trestního zákoníku.

15. Další okruh námitek stěžovatele se pak týká nesprávného posouzení situace v Ruské federaci, včetně Republiky Dagestán. Jde o oblast, která je charakteristická silnými separatistickými tendencemi, ovládaná radikálními islamisty a korumpovaná ze strany politické moci Ruské federace, pročež je otázkou, na jakém základě vrchní soud konstatuje, že v ní jsou respektovány normy mezinárodních smluv o lidských právech. Tento soud se podle stěžovatele nechová nezávisle a nestranně, nýbrž zaujatě, když nadřazuje jakési politické zájmy České republiky ve vztahu k Ruské federaci, kterou hájí mnohem více než by mu příslušelo. Záruky poskytnuté Generální prokuraturou Ruské federace považuje stěžovatel za zcela nekonkrétní a nepřímé a přiznává jim povahu pouhé obecné diplomatické proklamace, o jejíž účinnosti a účelnosti ve vztahu k Republice Dagestán lze mít pochybnost. V tomto směru odkazuje na řadu zpráv či jiných písemností, které vypovídají o situaci v této oblasti a částečně jsou blíže rozvedeny v ústavní stížnosti. Tyto zprávy mají svědčit o existenci důvodné obavy, že by trestní řízení v dožadujícím státě neodpovídalo zásadám čl. 3 a 6 Úmluvy. Jako podnikatel židovského původu a věřící pravoslaví by stěžovatel mohl být v této oblasti účelově pronásledován, což by se mohlo projevit již v podmínkách vazby.

16. Závěrem stěžovatel shrnuje, že podle jeho názoru jsou v jeho případě dány důvody nepřijatelnosti vydání podle § 393 písm. k), l), m) a n) trestního řádu. Nesprávným posouzením otázky přípustnosti vydání mělo dojít k porušení jeho výše uvedených základních práv a svobod.

IV.

Průběh řízení před Ústavním soudem

17. Ústavní soud si pro účely tohoto řízení vyžádal spis vedený u Městského soudu v Praze pod sp. zn. Nt 404/2012 a vyzval účastníka řízení k vyjádření se k ústavní stížnosti. Současně požádal o stanovisko Ministerstvo zahraničních věcí.

18. Usnesením ze dne 15. dubna 2014 č. j. I. ÚS 1015/14-45 Ústavní soud vyhověl návrhu stěžovatele a odložil vykonatelnost napadeného usnesení do jeho pravomocného rozhodnutí o ústavní stížnosti.

19. Vrchní soud v Praze ve svém vyjádření ze dne 5. května 2014, podepsaném předsedou senátu 14 To, plně odkázal na obsah napadeného usnesení, jehož stěžejní části zopakoval. Zdůraznil, že na jeho žádost došlo k doplnění dokazování v souladu s požadavky Ústavního soudu vyslovenými v nálezu sp. zn. III. ÚS 1354/13. Účelem vydávacího řízení není vést souběžné důkazní řízení o tom, zda je stěžovatel vinen, nýbrž toliko posoudit otázku důvodnosti trestního stíhání v Rusku, aniž by byla předem vyloučena možnost, že nakonec dojde k jeho osvobození. Pro posouzení věci [zejména důvodu nepřijatelnosti vydání podle § 393 písm. k) trestního řádu] byly rovněž

významné konkrétní garance poskytnuté Generální prokuraturou Ruské federace jako jejím ústředním orgánem, tedy nikoliv pouze jednou ze stran probíhajícího trestního řízení či pouze orgánu jednoho ze subjektů Ruské federace.

20. Pakliže stěžovatel poukazuje na materiály občanských sdružení i oficiálních mezistátních institucí, uvádějící příklady mučení a jiného porušování lidských práv v trestních řízeních vedených v Ruské federaci, podle vrchního soudu se obdobnými údaji zabývalo i napadené usnesení, včetně případů porušení Úmluvy, jež byly konstatovány Evropským soudem pro lidská práva. Podstatné ovšem je, že nejde o počiny oficiální veřejné moci, resp. o praxi schvalovanou či mlčky tolerovanou, ale o případy nežádoucí, s rostoucími možnostmi veřejné kontroly jim zamezovat, je odhalovat a viníky postihovat. V konkrétním případě ani osoba stěžovatele, jenž je bez jakékoliv politické či obdobné aktivity, ani skutek, jehož se měl dopustit a jenž je obecně kriminální povahy, reálně neopodstatňují obavy z porušování lidských práv. Na obsah napadeného usnesení lze odkázat i ve vztahu k argumentaci týkající se důvodů nepřípustnosti vydání podle § 393 písm. l) a m) trestního řádu. Možnému pronásledování či zhoršení postavení v trestním řízení či ve výkonu trestu odnětí svobody i z jiných než náboženských důvodů nic konkrétního nenasvědčuje. Vrchní soud ve věci rozhodl po doplnění dokazování ve veřejném zasedání, v němž měl jak stěžovatel, tak jeho obhájce prostor se k věci vyjádřit a uplatnit své návrhy a námítky. Tvzení o zaujatosti příslušného vrchního soudu neodpovídá skutečnosti. Ústavní stížnost by měla být odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost, případně zamítnuta.

21. Ministerstvo zahraničních věcí v rámci svého vyjádření ze dne 14. května 2014 poskytlo Ústavnímu soudu aktualizovanou Zprávu o dodržování základních lidských práv a svobod v trestním řízení a při výkonu trestu odnětí svobody v Ruské federaci, vypracovanou jeho odborem lidských práv a transformační politiky. Z této zprávy vyplývá, že v Ruské federaci přetrvávají problémy s dodržováním čl. 3 a 6 Úmluvy, podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva však tato skutečnost sama o sobě nemusí být překážkou vydání, a to ani v případech, kdy jde o osoby, které se jako bojovníci účastnily některého z konfliktů na Severním Kavkaze, či jsou z takové účasti podezírány. V souladu se zmíněnou judikaturou je proto třeba každý případ posuzovat individuálně a přihlídnout k tomu, zda stěžovatelem předložené důkazy prokazují riziko špatného zacházení či flagrantního odepření spravedlivého procesu v případě, že dojde k jeho vydání.

22. Součástí zprávy vypracované Ministerstvem zahraničních věcí bylo i posouzení situace na Severním Kavkaze. Dle vyjádření zastupitelského úřadu České republiky v Moskvě je specifikem většiny převážně etnických republik v Ruské federaci systém moci ovlivněný do značné míry neformálními vztahy mezi jednotlivými klanů a rody. Soudní řízení, výkon vazby a trestu proto v některých případech může být pozitivně nebo negativně ovlivněn tím, zda je zájmová osoba pod ochranou některého z vládnoucích klanů nebo je naopak s takovým klanem v konfliktu. Ruská ústava formálně zaručuje právo na spravedlivý proces a všechny instituce zajišťující výkon vazby a trestu jsou v Republice Dagestánu funkční a formálně se neliší od jiných subjektů Ruské federace, jejíž legislativa je v souladu s Úmluvou. Zprávy mezinárodních nevládních organizací (např. Amnesty International, Human Rights Watch, Freedom House) nicméně konstatují, že v zemích Severního Kavkazu stále dochází k vážnému porušování lidských práv, včetně hrubého porušování standardních vyšetřovacích a soudních procesů. V případě Republiky Dagestán a okolních republik

se tak děje především v případech spojených s bojem proti terorismu a často také s vymýcením jakékoliv opozice, kdy je násilná a nezákonná forma získávání přiznání nebo svědectví neoficiálně doporučována vedením těchto autonomních republik.

23. Uvedená vyjádření, včetně předmětné zprávy, byla zaslána stěžovateli, který využil možnosti na ně reagovat. Ve své replice ze dne 21. července 2014 zdůraznil své obavy, že bude v případě svého vydání do Republiky Dagestán pronásledován pro svůj židovský původ. Eskalace radikální islamizace v této oblasti je zřejmá z každodenních zpráv. Jde o region, který neoplývá respektem k lidským právům jednotlivce, a stěžovatel bude v případě svého vydání vystaven boji o holý život, až již ve vazbě či vězení, nebo v ulicích Machačkaly (byl-li by osvobozen, což považuje za nepravděpodobné). Vrchní soud nedostal své povinnosti posuzovat všechny skutečnosti a důkazy ohledně poměrů ve věznicích v Ruské federaci i v Republice Dagestán komplexně a úhlem pohledu všech relevantních mezinárodních úmluv; některé zásadní argumenty hovořící proti přípustnosti vydání naprosto bagatelizoval a ignoroval. Nelze tedy než dospět k závěru, že je stranící a snaží se vyhovět většině žádostí o vydání osob, aniž by řádně uvážil reálnou hrozbu a riziko porušení jejich základních práv v dožadující zemi a pozadí celé záležitosti. Jakákoliv písemná záruka, která je právně nevyvratitelná a navíc vydaná nejvyšším orgánem ruské žaloby, tedy druhé strany trestního procesu, na tomto závěru nemůže nic změnit. Ve vztahu k cizímu státnímu příslušníkovi jsou české zastupitelské úřady zcela bez reálné šance se cokoliv dozvědět a cokoliv změnit či ovlivnit, protože dřív než k čemukoliv dojde, může být dosud nenarušený *status quo* stěžovatele již dávno nenávratně porušen. Tato rizika jsou nakonec patrná i ze správy Ministerstva zahraničních věcí, v níž se poukazuje na nerespektování základních práv podle čl. 3 a 6 Úmluvy v praxi ruských soudů a orgánů činných v trestním řízení. Vyplývá z ní, že lidská práva jsou v Ruské federaci respektována jen navenek a formálně.

24. Dále stěžovatel namítá nedostatečné uvážení svých námitek ohledně vykonstruovanosti obvinění proti své osobě, resp. nedostatečné zvážení důkazní materie, a tím nerespektování právních závěrů obsažených v nálezu sp. zn. III. ÚS 1354/13. Vrchní soud učinil změnu skutkové věty zcela mimo jakékoliv veřejné projednání, čímž měl flagrantně vybočit z povinnosti soudu dodržovat v rámci trestního řízení jeho základní zásady. Do té doby přitom vůbec nebylo možné usuzovat, že by skutek popsany ve výroku Městského soudu v Praze mohl být trestným činem podle platného práva, neboť mu zcela zjevně chyběl trestněprávní aspekt. Z popisu skutkového jednání je důkazní situace taková, že skutku se mohl dopustit kdokoli a kdykoliv; aby se tak stalo, je třeba na místě ověřit důkazní stav řízení v dožadující zemi, a trvat na doplnění extradiční žádosti. Místo toho se vrchní soud odmítá zabývat vadami doložených důkazů, ačkoliv by to z hlediska práva na spravedlivý proces bylo namístě. Pouhé konstatování, že mu v extradičním řízení tato povinnost nepřísluší, není postačující. Stěžovatel považuje svou ústavní stížnost nadále za důvodnou a žádá, aby bylo v jeho věci nařízeno veřejné ústní jednání.

25. Dne 23. července 2014 doplnil stěžovatel své podání o informaci o výsledku řízení o jeho kasační stížnosti ve věci rozhodnutí, kterým byla zamítnuta jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany. Nejvyšší správní soud ve svém usnesení č. j. 9 Azs 117/2014-93 vyslovil, že některé z námitek se týkaly extradice, a proto se jimi nemohl zabývat. Učinil tak navzdory tomu, že se jimi nezabýval ani vrchní soud. Nadto

poukázal na nebezpečí, jež mu v případě jeho vydání hrozí s ohledem na stávající konflikt na rusko-ukrajinském pomezí.

26. Podáním ze dne 17. května 2016 stěžovatel zaslal Ústavnímu soudu neověřenou kopii a překlad rozhodnutí vedoucího vyšetřovacího orgánu – zástupce vedoucího Hlavní vyšetřovací správy Hlavní správy ministerstva vnitra Ruské federace pro město Moskvu ze dne 22. března 2016, kterým bylo zrušeno usnesení ze dne 22. září 2010 o uznání stěžovatele za obviněného v předmětné trestní věci, a rozhodnutí téhož orgánu z téhož dne, kterým bylo zrušeno usnesení ze dne 22. září 2010 o pátrání po stěžovateli.

27. Ústavní soud si v průběhu řízení vyžádal a následně také obdržel vyjádření Úřadu vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky, datované dnem 1. července 2016, a organizace Amnesty International Česká republika, datované dnem 31. března 2016, jehož předmětem mělo být posouzení bezpečnostní situace v Republice Dagestán, jakož i praxe tamních orgánů činných v trestním řízení z hlediska dodržování zásad podle čl. 3 a 6 Úmluvy. Protože tato stanoviska neobsahovala informace, jež by byla relevantní pro posouzení ústavní stížnosti, Ústavní soud z nich nevycházel a ze stejného důvodu ani nepovažoval za účelné je zasílat stěžovateli k vyjádření.

28. Ve smyslu § 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo lze očekávat další objasnění věci.

V.

Vlastní posouzení

29. Ústavní stížnost je přípustná, byla podána včas a osobou k tomu oprávněnou, splňuje všechny zákonem stanovené formální náležitosti a Ústavní soud je příslušný k jejímu projednání; zároveň je důvodná.

V./a

Východiska ústavněprávního přezkumu

30. V řízení o ústavních stížnostech [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu] se Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) omezuje na posouzení, zda rozhodnutími orgánů veřejné moci nebo postupem předcházejícím jejich vydání nebyla porušena ústavně zaručená základní práva a svobody. To znamená, že jejich ochrana je jediným důvodem, který otevírá prostor pro zásah do rozhodovací činnosti těchto orgánů, což platí i pro případné přehodnocení jejich skutkových zjištění nebo právních závěrů. Tento závěr se přitom uplatní i ve vztahu k postupu a rozhodování obecných soudů. Ústavní soud totiž není v postavení jejich další instance, a jeho zásah tudíž nelze odůvodnit toliko tím, že se obecné soudy dopustily pochybení při aplikaci podústavního práva či jiné nesprávnosti.

31. Účelem vydávání osob k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu do cizího státu je zajištění, aby se osoba podezřelá ze spáchání trestného činu nebo za jeho spáchání odsouzená nevyhýbala (a tím nebránila) trestnímu řízení nebo výkonu trestu pobytem v jiném státě. Vydávající stát vydáním osoby umožňuje její stíhání ve státě, který je k tomu příslušný, aniž by proti ní sám vedl trestní stíhání. Tímto postupem především

naplňuje své mezinárodně právní závazky. V České republice se vydávání osob realizuje v rámci zákonem stanoveného extradičního řízení, jež bylo do 31. prosince 2013 upraveno v § 391 a násl. trestního řádu (tato úprava byla použita i v dané věci), a nyní je upravuje § 87 a násl. zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

32. Vydání k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu do cizího státu, má-li k němu dojít proti vůli osoby, která má být vydána, představuje vždy významný zásah do jejích základních práv a svobod. Tato osoba je totiž za tímto účelem zbavena osobní svobody (čl. 8 odst. 1 Listiny), a to s možnými nezanedbatelnými dopady do všech sfér jejího života. Takovýto zásah, byť k němu dochází za výše uvedeným legitimním účelem, však může obstát jen za předpokladu, že podléhá soudní přezkumu. Právě jeho prostřednictvím bude zaručeno, že k vydání dojde v souladu se zákonem a že se základních práv a svobod dotčené osoby nedotkne nepřipustným způsobem.

33. Pravomoc povolit vydání určité osoby do cizího státu náleží ministru spravedlnosti (§ 399 odst. 1 trestního řádu; nyní § 97 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních), který tak ovšem může učinit pouze za předpokladu, že příslušný soud svým pravomocným rozhodnutím vyslovil připustnost vydání (§ 397 trestního řádu; nyní § 95 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních). Rozhodnutí soudu ministr spravedlnosti nepřezkoumává ani nenahrazuje a jeho věcnou správností se zabývá pouze s ohledem na možnost využití svého oprávnění předložit věc k přezkoumání Nejvyššímu soudu podle § 397 odst. 3 trestního řádu (nyní § 95 odst. 5 zákona o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech), což je zároveň jediný způsob, jakým může dosáhnout jeho zrušení a změny v něm obsaženého právního názoru. Tím není řečeno, že nemůže nepovolit vydání z důvodu svého věcného nesouhlasu se závěrem soudu o absenci důvodů jeho nepřipustnosti, v takovém případě by tak však učinil nikoliv z pozice další přezkumné instance vůči rozhodnutím soudů, nýbrž v rámci svého uvážení, v němž může zohlednit i další (zejména politické) aspekty, jež z povahy věci nemohou být předmětem soudního rozhodování [srov. náleze ze dne 10. září 2013 sp. zn. III. ÚS 665/11 (N 160/70 SbNU 477), bod 37].

34. Z uvedeného je zřejmé, že stěžejní záruka ochrany základních práv a svobod osoby, jež má být vydána, spočívá právě v rozhodování soudu o tom, zda je její vydání přípustné. Tím, že toto rozhodování nezbytně předchází vlastnímu rozhodnutí ministra spravedlnosti, zákonodárce zajistil, že se soudní posouzení relevantních aspektů vydání nestane v důsledku jeho realizace bezpředmětným (srov. náleze sp. zn. III. ÚS 665/11, bod 36). Dotčená osoba má v soudní fázi extradičního řízení právo vyjádřit se k otázce přípustnosti jejího vydání, zahrnující rovněž možnost uplatnění argumentace a důkazních návrhů tuto přípustnost zpochybňujících. V jejím rámci se plně uplatní zásady spravedlivého procesu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy [náleze ze dne 3. ledna 2007 sp. zn. III. ÚS 534/06 (N 1/44 SbNU 3)].

35. Ústavní soud zdůrazňuje, že úlohou obecných soudů při rozhodování o přípustnosti vydání není rozhodovat o tom, zda se osoba, o jejíž vydání jde, skutečně dopustila trestného jednání, pro které má být vydána (např. usnesení ze dne 15. června 1999 sp. zn. I. ÚS 507/98, usnesení ze dne 15. září 2005 sp. zn. III. ÚS 427/05). Tato otázka bude v příslušném řízení posouzena teprve ze strany dožadujícího státu, přičemž ze samotného povolení vydání ještě nelze dovozovat, že vydaná osoba bude posléze uznána vinou. Předmět rozhodování soudů v extradičním řízení se omezuje výlučně na

otázku, zda není dán některý z důvodů nepřipustnosti vydání podle § 393 trestního řádu (nyní § 91 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních).

36. Má-li rozhodnutí o přípustnosti vydání obstát z ústavněprávního hlediska, musí již samotná žádost cizího státu, na jejímž základě má k vydání dojít, dostát požadavkům plynoucím z čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy, případně též jiných základních práv, do nichž by v důsledku vydání mohlo být zasaženo. Jde především o to, aby tato žádost byla dostatečně určitá, jasná a odůvodněná. Jak již Ústavní soud konstatoval ve svém dřívějším nálezu ve věci stěžovatele, tento požadavek je nezbytným předpokladem posouzení takovéto žádosti. Nadto se musí i ve vztahu k extradičním materiálům uplatnit alespoň minimální standardy pro meritorní rozhodnutí v trestní věci. Soud proto např. nemůže akceptovat natolik vágní popis extradičního skutku, z něhož by nebylo možné s jistotou rozpoznat jednotlivé znaky některého z trestných činů podle českého trestního zákoníku. Z extradičních materiálů musí být dále seznatelné, že se trestní stíhání opírá o určitou soustavu důkazů, a tedy že podezření ze spáchání trestného činu je rozumným způsobem odůvodněno. Není myslitelné přehlížet zcela flagrantní nedostatky úkonů, na jejichž základě se v dožadujícím státě předmětné trestní řízení vede (nález sp. zn. III. ÚS 1354/13).

37. Protože rozhodnutí o přípustnosti vydání vede v případě jeho následného povolení ke zbavení osobní svobody, musí být na něj kladeny odpovídající nároky i z hlediska požadavku náležitého odůvodnění soudních rozhodnutí. Mají-li být zachována pravidla spravedlivého procesu, musí příslušný soud z úřední povinnosti bedlivě zkoumat všechny právně relevantní okolnosti, jež se mohou stát překážkou vydání. Soud rozhodující o přípustnosti vydání, jakož i soud rozhodující o stížnosti proti takovému rozhodnutí se zároveň musí procesně adekvátně vypořádat se všemi relevantními námitkami osoby, jež má být vydána (nález sp. zn. III. ÚS 534/06). Při jeho právním hodnocení se přitom uplatní zásada, že zákonné důvody, pro něž může být kdokoli postupem orgánů státu omezen na své osobní svobodě, je třeba vždy vykládat restriktivně [např. nález ze dne 20. května 2004 sp. zn. II. ÚS 198/04 (N 73/33 SbNU 225)].

38. Vydání do cizího státu může představovat i zásah do jiných práv vydávané osoby. Vedle práva na osobní svobodu podle čl. 8 Listiny a čl. 5 Úmluvy jde zejména o zákaz být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu ve smyslu čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy, jakož i čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání a čl. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Povinnost státu plynoucí z tohoto zákazu (či jemu odpovídajícího práva), mající rovněž povahu mezinárodního závazku, musí mít v případě kolize se závazky plynoucími z extradičních mezinárodních smluv přednost [nález ze dne 15. dubna 2003 sp. zn. I. ÚS 752/02 (N 54/30 SbNU 65); rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. července 1989 ve věci stížnosti č. 14038/88 – *Soering proti Spojenému království*].

39. Vydávající stát samozřejmě nemůže s jistotou zaručit, že se dožadující stát nedopustí postupu, který by vedl k porušení základních práv a svobod. Obecné soudy jsou však při rozhodování o přípustnosti vydání povinny z moci úřední posoudit, zda v případě jeho realizace nehrozí osobě, jež má být vydána, reálné nebezpečí, že k takovému následku dojde, případně zda neexistuje reálné nebezpečí flagrantního odepření spravedlnosti. Pakliže by takovéto nebezpečí zjistily, nesmí vydání připustit

[blíže např. nález sp. zn. I. ÚS 752/02 nebo nález ze dne 29. ledna 2014 sp. zn. II. ÚS 1221/13 (N 12/72 SbNU 169)]. Pojmu „reálného nebezpečí“ je třeba (v souladu s ustáleným výkladem pojmu „*substantial grounds*“ zavedeným v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Soering proti Spojenému království*, bod 91) rozumět tak, že ve významném procentu případů obdobných situaci stěžovatele dojde k nežádoucímu následku, takže stěžovatel má dobré důvody se domnívat, že takový následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho. Nevyžaduje se zde intenzita trestního standardu „nade vši pochybnost“ ani důkazního standardu užívaného v zemích *common law* v civilních věcech [„vyšší pravděpodobnost že ano, než že ne“ (*balance of probabilities*)], neboť za situace, kdy by mohlo dojít k tak závažným důsledkům, jakými může být smrt či vážné fyzické nebo psychické poškození vydávané osoby, nelze požadovat, aby tato dokazovala, že k těmto důsledkům skutečně bez pochyby či s nadpoloviční pravděpodobností dojde (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. března 2008 č. j. 2 Azs 71/2006-82). K pojmu „flagrantního odepření spravedlnosti“ („*flagrant denial of justice*“) je pak nutno připomenout, že tento je Evropským soudem pro lidská práva vykládán jako nespravedlnost soudního procesu, která je natolik zásadní, že způsobuje naprostou destrukci práva zakotveného v čl. 6 Úmluvy. Takovýto následek lze identifikovat např. s nemožností obnovy řízení v případě, kdy je vydávaná osoba odsouzena *in absentia*, s naprostým odepřením práva obhajoby, s držením ve vazbě bez možnosti o přezkum důvodů této vazby požádat nezávislý a nestranný soud či se záměrným a systematickým odepíráním přístupu k právníkovi [rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. ledna 2012 ve věci stížnosti č. 8139/09 – *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, bod 259].

40. Při rozhodování o přípustnosti vydání do ciziny je třeba otázku splnění všech právních podmínek vyplývajících z vnitrostátní úpravy a mezinárodních smluv posuzovat ve vztahu ke konkrétní osobě, jež má být vydána, a jejímu jednání, pro které má být vydána. Nejde tedy o abstraktní rozhodování v tom smyslu, zda je vydání do některého státu obecně přípustné, či nikoliv. Při posuzování, zda vydání nebrání důvod jeho nepřipustnosti podle § 393 písm. k) trestního řádu, jenž spočívá v existenci důvodné obavy, že by trestní řízení v dožadujícím státě neodpovídalo zásadám čl. 3 a 6 Úmluvy, anebo že by trest odnětí svobody uložený nebo předpokládaný v dožadujícím státě nebyl vykonán v souladu s požadavky čl. 3 Úmluvy, je pak třeba vycházet z aktuálních informací o situaci v daném státě, které lze získat zejména ze zpráv mezivládních a nevládních organizací o stavu dodržování lidských práv. Ostatně i Evropský soud pro lidská práva se při posuzování celkové situace v zemi pro účely zjištění, zda osobě v případě jejího vydání reálně hrozí vystavení mučení či nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání, opírá o informace a důkazy, které považuje za spolehlivé a objektivní, mezi něž počítá informace od smluvních i nesmluvních států Úmluvy, zprávy orgánů Organizace spojených národů nebo uznávaných mezinárodních nevládních organizací (např. Amnesty International), nebo vládních zdrojů [srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 11. ledna 2007 ve věci stížnosti č. 1948/04 – *Salah Sheekh proti Nizozemsku*, bod 136]. Obdobný postup se předpokládá i při posuzování důvodu nepřipustnosti podle § 91 odst. 1 písm. o) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

41. Má-li soud na základě zpráv o stavu dodržování lidských práv ve vyžadujícím státě (po jejich zhodnocení ve vztahu ke konkrétní osobě) nadále pochybnosti o tom, zda by řízení v takovém státě odpovídalo zásadám Úmluvy, pak je namíste vyžádání záruk ze strany dotčeného státu, které tyto pochybnosti rozptýlí, zvláště, jde-li o stát,

který zjevně určité standardy respektování lidských práv naplňuje. Vždy je přitom nezbytné se vypořádat s otázkou, zda takovéto ujištění představuje dostatečnou záruku, že vydávaná osobabude v praxi chráněna před nebezpečím zacházení v rozporu s Úmluvou, a zda jeho prostřednictvím dožadující stát poskytuje dostatečné prostředky kontroly [např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. února 2009 ve věci stížnosti č. 48514/06 – *Gasayev proti Španělsku*, viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2016 sp. zn. 11 Tcu 1/2016].

42. Obecné soudy musí v neposlední řadě zvažovat, zda na straně osoby, jež má být vydána, nejsou humanitární, zdravotní a jiné závažné (např. rodinné) důvody, vzhledem k nimž by jí vydání do cizího státu způsobilo nepřiměřenou újmu [nález ze dne 10. října 2012 sp. zn. IV. ÚS 353/12 (N 171/67 SbNU 97), bod 23].

V./b

Formální nedostatky žádosti

43. Uvedená východiska ústavněprávního přezkumu se uplatní i v projednávané věci. Ústavní soud se předně zabýval námitkou, že vrchní soud nerespektoval právní závěry obsažené v nálezu sp. zn. III. ÚS 1354/13, kterým bylo rozhodnuto ve věci stěžovatele, týkající se nedostatků extradiční žádosti. V tomto ohledu připomíná, že uvedený nález shledal porušení ústavně zaručených práv stěžovatele již v tom, že o přípustnosti vydání bylo rozhodnuto na základě neúplných podkladů. Popis extradičního skutku v nich byl totiž nedostatečně konkretizován a současně z nich nebyly seznatelné důkazy, na jejichž základě dospěly ruské orgány k podezření, že se uvedeného skutku měl dopustit právě stěžovatel.

44. Na tyto nedostatky extradiční žádosti bylo v dalším řízení reagováno ze strany příslušných orgánů Ruské federace jejím doplněním o další dokumenty. Z nich vyplývá, že „podvodný způsob a zneužití důvěry“, kterým měl stěžovatel dosáhnout převodu finančních prostředků poškozené společnosti na jím zadané účty několika firem, měl spočívat v nabídce uzavření smluv s touto organizací a slibu dodávky různých stavebních materiálů za ceny nižší nežli tržní, ačkoliv sám věděl, že tyto firmy jsou zapsány na nastrčené osoby. Kromě toho byly poskytnuty kopie důkazů, jež mají odůvodňovat podezření, že se stěžovatel dopustil extradičního skutku. Konkrétně jde o:

a) protokoly o výslechu jednatele společnosti s ručením omezeným Promstrojmatériaľy A. A. A. ze dne 1. července 2010 a 17. září 2013, v nichž popisuje své setkání se stěžovatelem v Machačkale začátkem prosince, které vyústilo do uzavření smluv mezi touto společností a společnostmi s ručením omezeným „Konsalt Kompany“, „Domos Grupp“ a „Alkom Trast“ o velkoobchodních dodávkách stavebních materiálů, na jejímž základě došlo k zaplacení částky 2 mil. rublů na účty těchto společností, aniž by tyto materiály byly skutečně dodány;

b) protokol o rekognici ze dne 21. září 2010, v jejímž rámci uvedený svědek poznal osobu stěžovatele a označil jej jako osobu, která se vůči němu dopustila trestného činu; M. A. Ť. ze dne 23. července 2010, na níž byla zapsána společnost s ručením omezeným „Konsalt Kompany“ a jež poznala fotografii stěžovatele a označila jej jako osobu jménem „Viktor“, která měla při sobě ustavující doklady uvedené společnosti;

d) protokoly o výslechu svědkyň V. V. K., O. V. Ch. a G. O. O. ze dnů 27. července 2010, 29. července 2010 a 12. srpna 2010, na které byly v době, kdy žádaly o zaměstnání kurýrů, nezjištěnými osobami přihlášeny různé společnosti, mimo jiné již zmíněné společnosti „Konsalt Kompany“, „Domos Grupp“ a „Alkom Trust“, ve skutečnosti však nebyly jejími vedoucími;

e) platební příkazy, na jejichž základě byly společnostmi s ručením omezeným Promstrojmatěrialy převedeny na běžný účet uvedených tří společností finanční prostředky v částce 1 milionu, 500 tisíc a 500 tisíc rublů.

Žádného jiného podvodného jednání se stěžovatel podle vyjádření orgánů Ruské federace neměl dopustit.

45. Podle jednatele poškozené společnosti měl stěžovatel při jejich vzájemném jednání v první dekádě prosince 2009 prokázat svou identitu náhradním dokladem. Takovýto doklad mu měl být vystaven rok předtím v souvislosti se změnou příjmení (původní příjmení stěžovatele bylo J.). Z vyjádření příslušného orgánu Ruské federace pro otázky občanství vyplývá, že dřívější občanský průkaz odevzdal dne 23. prosince 2008.

46. Doplněním žádosti byly odstraněny její formální nedostatky, které bránily tomu, aby ze strany obecných soudů vůbec mohla být posuzována přípustnost vydání stěžovatele. Vrchní soud proto nepochybil, pokud za této situace přistoupil k hodnocení jednotlivých důvodů nepřipustnosti vydání podle § 393 trestního řádu. Ústavní soud se tak dále zabýval otázkou, zda tím, že uvedený soud vyslovil přípustnost vydání stěžovatele, neporušil jeho ústavně zaručená práva a svobody. Zaměřil se přitom na jím provedené posouzení důvodů nepřipustnosti vydání podle písm. k), l), m) a n) uvedeného ustanovení, vůči němuž směřovaly ústavní stížností uplatněné námitky.

V./c

Posouzení závěrů vrchního soudu ohledně neexistence důvodů nepřipustnosti vydání podle § 393 trestního řádu

47. Stěžovatel má být vydán do Ruské federace, která je stranou Úmluvy. Obdobně jako v případě jejích ostatních smluvních států lze i v jejím případě vycházet z předpokladu, že její orgány se na Českou republiku obracejí v dobré víře a že na jejím území je obecně respektován standard touto Úmluvou zaručených základních práv a svobod. Na druhé straně nelze přehlédnout, že v tamním justičním systému a oblasti vězenství se vyskytují některé závažné deficity. Tyto sice samy o sobě nečiní vydání automaticky nepřipustným (viz usnesení ze dne 29. ledna 2013 sp. zn. I. ÚS 48/13), podmiňují jej však řádným individuálním posouzením příslušných otázek, v jehož rámci bude postaveno najisto, zda vydání v konkrétní věci nebrání určitá zcela konkrétní závažná zjištění [srov. např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 353/12 nebo nálezy ze dne 26. května 2015 sp. zn. II. ÚS 1017/14]. Předpoklad dobré víry musí být vyvrácen právě s ohledem na okolnosti týkající se konkrétní věci [např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 30. dubna 2013 ve věci stížnosti č. 49872/11 – *Tymošenko proti Ukrajině*, bod 294].

48. Jak již bylo uvedeno, v extradičním řízení představuje stěžejní záruku ochrany základních práv a svobod vydávané osoby jeho soudní fáze, v jejímž rámci je

rozhodováno o přípustnosti vydání. Ústavní soud přezkoumal závěry vrchního soudu z hlediska výše shrnutých ústavněprávních požadavků, neshledal však opodstatněnými ty námitky stěžovatele, jež se týkaly důvodů nepřípustnosti jeho vydání podle § 393 písm. l), m) a n) trestního řádu. Vrchní soud náležitým a přesvědčivým způsobem vysvětlil, z jakých důvodů není v případě stěžovatele dána důvodná obava, že by byl v případě svého vydání vystaven pronásledování z důvodu svého původu, rasy, náboženství, příslušnosti k určité národnosti nebo jiné skupině, státního občanství nebo pro své politické názory, nebo že by se zhoršilo jeho postavení v trestním řízení anebo při výkonu trestu odnětí svobody [písm. l)], ani že by byl vydáním zřejmě nepřiměřeně postižen vzhledem ke svému věku a osobním poměrům při zohlednění závažnosti trestného činu, ze kterého je obviněn [písm. m)]. Rovněž bylo vyloučeno, že by trestný čin, pro který se o vydání stěžovatele žádá, nebyl trestným činem podléhajícím vydání [písm. n)]. Argumentace, kterou ve vztahu k těmto důvodům uplatnil stěžovatel, podle Ústavního soudu nebyla způsobilá zpochybnit příslušné závěry vrchního soudu. Z příslušného spisu vyplývá, že tyto závěry mají oporu v provedeném dokazování a nelze v nich spatřovat svévoli nebo jakýkoliv jiný kvalifikovaný exces, s nímž by bylo možné identifikovat závěr o porušení základních práv a svobod. V podrobnostech postačí odkázat na relevantní části odůvodnění napadeného usnesení, jež byly stručně shrnuty výše (viz body 6 až 10 tohoto nálezu).

49. K obdobnému závěru již nicméně nelze bez dalšího dospět ve vztahu k posouzení důvodu nepřípustnosti vydání podle § 393 písm. k) trestního řádu. Podle tohoto ustanovení bylo vydání osoby do cizího státu nepřípustné, jestliže byla důvodná obava, že by trestní řízení v dožadujícím státě neodpovídalo zásadám čl. 3 a 6 Úmluvy, anebo trest odnětí svobody uložený nebo předpokládaný v dožadujícím státě by nebyl vykonán v souladu s požadavky čl. 3 Úmluvy.

50. Ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí, ze které vycházel i vrchní soud, vyplývá, že i když jsou v Ruské federaci ve vztahu k trestnímu řízení formálně zajištěna základní práva podle čl. 3 a 6 Úmluvy, v praxi nejsou nijak ojedinělé případy, kdy dochází s ohledem na nejrůznější zájmy k manipulaci trestního řízení, včetně soudního procesu. Podle dokumentů nevládních organizací, které uvedená zpráva také shrnuje, existuje velká pravděpodobnost, že vydaná osoba nebude mít přístup ke kompetentnímu a nezávislému soudu a bude neprávem odsouzena; vyloučit nelze ani nebezpečí ztráty života (č. l. 184a-189a).

51. Ústavní soud na tomto místě nijak nerozporuje závěr vrchního soudu, že nejde o jednání, které by bylo schvalováno orgány Ruské federace, nýbrž o případy nežádoucí, které se veřejná moc v té či oné míře snaží odhalovat. Nelze ovšem přehlédnout, že jde současně o reálnou hrozbu, která je zvláště umocněna poměry v Republice Dagestán. Jak dále uvádí citovaná zpráva, „specifikem většiny převážně etnických republik v Ruské federaci je systém moci ovlivněný do značné míry neformálními vztahy mezi jednotlivými klanů a rody. Soudní řízení, výkon vazby a trestu proto v některých případech může být pozitivně nebo negativně ovlivněn tím, zda je zájmová osoba pod ochranou některého z vládnoucích klanů nebo je naopak s takovým klanem v konfliktu. ... Nevládní organizace zabývající se ochranou lidských práv a také vlastní poznatky zastupitelského úřadu v Moskvě ...konstatují četné případy hrubého porušování standardních vyšetřovacích a soudních procesů“, byť se tak děje „především v případech spojených s bojem proti terorismu, kdy je násilná forma

získávání příznání nebo svědectví neformálně povolována vedením těchto autonomních republik.“ (č. l. 200-201).

52. Závěry týkající se možných rizik v souvislosti s trestním řízením v Ruské federaci jsou podpořeny i jinými důkazy provedenými obecnými soudy (např. zpráva Českého helsinského výboru, rekapitulovaná na str. 8 napadeného usnesení, podle níž lze mít důvodnou obavu ohledně trestního řízení i výkonu trestu).

53. Postupu vrchního soudu lze nepochybně přisvědčit v tom, že se neomezil jen na celkové zhodnocení poměrů v Ruské federaci a vedle toho se zabýval rovněž situací v Republice Dagestán, na jejímž území a jejímiž orgány by v případě vydání bylo vedeno trestní řízení proti stěžovateli. Z ústavněprávního hlediska přitom není co vytknout ani jeho obecnému závěru, že i když nedostatky vyčtené v jednotlivých zprávách vypovídají o tom, že případy porušování zásad podle čl. 3 a 6 Úmluvy v souvislosti s trestním řízením nejsou v Ruské federaci nijak neobvyklé, situace není natolik kritická, že by sama o sobě zcela vylučovala nepřípustnost vydání jakékoliv osoby, a to i kdyby toto řízení mělo být vedeno na území Republiky Dagestán.

54. Výhradu lze mít až ke způsobu, jakým vrchní soud vztáhl tyto obecné závěry na případ stěžovatele. Z provedeného dokazování totiž vyplývá reálné nebezpečí, že trestní stíhání prováděné ze strany příslušných orgánů Republiky Dagestán bude z nejrůznějších důvodů ovlivněno v neprospěch stěžovatele a že v jeho rámci nebudou respektovány záruky spravedlivého procesu. Stěžovatel sice dostatečným způsobem neprokázal, že ve vztahu k jeho osobě by toto nebezpečí mělo být s ohledem na konkrétní okolnosti intenzivnější, když ostatně sám tvrdil, že v Republice Dagestán nikdy nebyl a na místní poměry nemá žádné vazby. Navzdory tomu nelze uvedená obecná zjištění bagatelizovat pouhým poukazem na to, že se zpravidla týkají jen trestního řízení proti určitým skupinám osob, typicky politickým odpůrcům či příslušníkům určitého náboženství. Možnost, že v případě trestního stíhání dojde ke flagrantnímu odepření spravedlnosti, je zde natolik intenzivní, že je povinností obecných soudů v každém konkrétním případě pečlivě zvažovat, zda trestní stíhání, pro které má k vydání dojít, má rozumný základ a zda žádost a s ní spojené extradiční materiály dostatečným způsobem eliminují riziko jeho případné vykonstruovanosti. Povinnost provést takovéto posouzení Ústavní soud naznačil již z nálezu sp. zn. III. ÚS 1354/13 (viz bod 36 tohoto nálezu).

55. V této souvislosti nepochybně nelze upřít význam zárukám poskytnutým Generální prokuraturou Ruské federace. Závěr o jejich reálném fungování je podpořen dosavadní praxí, kterou v průběhu řízení před obecnými soudy potvrdil i zastupitelský úřad České republiky v Moskvě. Jde však pouze o jednu z relevantních skutečností, která má navíc stěžejní význam zejména z hlediska zajištění dodržování čl. 3 Úmluvy. S ohledem na nebezpečí flagrantního odepření spravedlnosti bylo proto nezbytné hodnotit i další extradiční materiály. Přesněji řečeno měl vrchní soud na jejich základě učinit úvahu ohledně toho, zda má trestní stíhání stěžovatele rozumný základ, aniž by je zároveň hodnotil v tom smyslu, zda předmětné důkazy postačují i pro závěr o jeho vině, což mu s ohledem na účel extradičního řízení nepřísluší.

56. Z extradičních materiálů Ústavní soud zjistil, že trestní stíhání stěžovatele je fakticky založeno jen na svědectví jednatele poškozené společnosti a podpůrně též na výpovědi jedné z jednatelů „schránkových“ firem, která však – jak vyplývá

z příslušného protokolu – obsahuje v některých bodech jeho odlišný popis. Z extradičních materiálů se již ale nepodávají jakékoliv další skutečnosti, z nichž by bylo lze usuzovat na to, že k jednání, které se stěžovateli klade za vinu, z jeho strany skutečně došlo. V tomto ohledu chybí jakákoliv informace, která by zasazovala předmětné jednání do kontextu jeho podnikatelských či jiných aktivit na území Ruské federace, potažmo na území Republiky Dagestán. Bez odpovědi zůstává i otázka, jakým způsobem měl být stěžovatel napojen na „schránkové“ firmy, jejichž účty byly použity v rámci převodů finančních prostředků poškozené společnosti, a z čeho je dovozováno, že to byl právě on, kdo tyto prostředky vybral a jak mělo být s těmito finančními prostředky naloženo. Z extradičních materiálů neplynou ani žádná konkrétní zjištění ohledně jeho návštěvy Republiky Dagestán, tedy kdy se konala, jaký byl její průběh nebo kde se během ní stěžovatel zdržoval.

57. Uvedené nesrovnalosti nelze vykládat tak, že žádost o vydání měla podrobně zodpovědět každou z těchto dílčích otázek. Měla ale poskytnout dostatek informací k tomu, aby byly v potřebné míře odstraněny pochybnosti ohledně toho, zda zjištěná obecná rizika spojená s trestním řízením, k němuž by mělo dojít na území Republiky Dagestán, mohou dopadat i na případ stěžovatele. Podle názoru Ústavního soudu tomu tak v dané věci zjevně není, neboť zjištění, na nichž je žádost o vydání stěžovatele založena, k prokázání rozumného základu jeho trestního stíhání zjevně nepostačují. Pokud přitom Vrchní soud v Praze zaujal v této otázce odlišný názor, pak ve svém rozhodování neposkytl ochranu základnímu právu stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy, jež – za daných okolností – musí dostat přednost před mezinárodně právním závazkem plynoucím z extradiční smlouvy. Ve výsledku tak tento soud napadeným usnesením posoudil důvod nepřipustnosti vydání podle § 393 písm. k) v extrémním rozporu s provedenými důkazy, což mělo současně za následek porušení uvedeného základního práva.

VI. *Závěr*

58. Ze všech těchto důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl ústavní stížnosti stěžovatele (výrok I) a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené usnesení zrušil (výrok II). Tím se věc vrací Vrchnímu soudu v Praze, který bude o přípustnosti vydání opětovně rozhodovat vázán právním názorem vysloveným v tomto nálezu. V pokračujícím řízení by měl tento soud ověřit, zda s ohledem na informace uvedené v posledním podání stěžovatele (viz bod 26 tohoto nálezu) nadále trvá žádost Ruské federace o vydání stěžovatele. Rovněž bude muset zohlednit, zda v mezidobí nenastaly – pokud jde o vývoj v Ruské federaci nebo jejím subjektu Republice Dagestán – nové skutečnosti, jež by měly význam z hlediska posouzení důvodu nepřipustnosti vydání podle § 393 písm. k) trestního řádu [nyní § 91 odst. 1 písm. o) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních].

59. Návrh stěžovatele na uložení povinnosti Vrchnímu soudu v Praze a Městskému soudu v Praze obnovit stav před porušením jeho základních lidských práv odmítl Ústavní soud podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu jako nepřipustný. Možnost vyhovění mu je vázána na to, že ústavní stížnost směřuje proti jinému zásahu orgánu veřejné moci než je rozhodnutí, což však v tomto případě není splněno. Podle § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu pak odmítl návrh, aby rozhodl o změně

rozhodujícího senátu Vrchního soudu v Praze, neboť k takovému rozhodnutí není příslušný.

P o u č e n í : Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. srpna 2016

Tomáš Lichovník
předseda senátu